Dział Etnografii

Dział Etnografii Muzeum w Raciborzu zajmuje się dokumentowaniem i zbieraniem zabytków kultury ludowej z okolic Raciborza. Pierwsze zbiory pochodzą sprzed II wojny światowej. W Heimatmuseum in Ratibor znajdowała się kolekcja przedmiotów związanych z kulturą ludową miejscowej ludności m.in. stroje ludowe, narzędzia rolnicze, wyposażenie wnętrz mieszkalnych, które gromadzone były wraz z eksponatami rzemiosła artystycznego i zabytkami historii. Obecnie zbiory Działu Etnografii liczą ponad 4 tysiące eksponatów.

Zbiory etnograficzne Muzeum w Raciborzu można podzielić na poszczególne kolekcje.

Raciborskie stroje ludowe

Największą i najciekawszą kolekcję stanowią raciborskie stroje ludowe, noszone w XIX i 1. poł. XX stulecia na terenie byłych powiatów: raciborskiego, głubczyckiego, części rybnickiego i wodzisławskiego. Na uwagę i szczególne zainteresowanie zasługują przede wszystkim najstarsze XIX wieczne elementy tego stroju tzw. „szpyndzery" – kaftany, krótkie do pasa z bufiastymi, watowanymi rękawami, z szalowym kołnierzem wykończonym pięknymi frędzelkami, szyte ręcznie z jedwabnych tkanin, bogato zdobione. Ciekawą kolekcję stanowią XIX wieczne czepce. Wyróżnić w niej można: czepce misternie haftowane złotogłowiem, czepce płócienne zdobione cekinami i drobnymi koralikami oraz czepce tiulowe z angielskim haftem.
Czepce, Śląsk, XIX w. Spośród strojów ludowych wyróżnić możemy także stroje obrzędowe : ślubne , druhen, ubiór dziewczęcy do I. Komunii , a także odzież świąteczną zwłaszcza kobiecą – kaftany – „jakle", spódnice – „mazelonki", chusty, bieliznę płócienną (staniki – „lajbiki") itp.
Strój komunijny, Markowice, lata 20-te XX w.

Tradycyjne narzędzia pracy i przedmioty codziennego użytku

Dość licznie zgromadzone są w Muzeum zabytkowe przedmioty służące do codziennego użytku w gospodarstwie domowym, m.in. formy do wypieku chleba, formy do masła, zegary ręcznie malowane, sprzęt kuchenny, ceramika użytkowa oraz tradycyjne narzędzia rolnicze , m.in. radła – „hoki", pługi, brony, cepy, sierpy, kosy, wialnie itd.

Wytwory rzemiosła ludowego, a także narzędzia pracy rzemieślników to znacząca część zbiorów Działu. Do najbardziej cennych zabytków tej grupy należą drewniane, pięknie rzeźbione formy piernikarskie pochodzące m.in. z warsztatu ostatniego raciborskiego piernikarza Halamy. Wśród narzędzi do obróbki lnu i wełny znajdują się: międlice i cierlice, czesadła do lnu, kołowrotki, klocki do drukowania tkanin.

Kolekcja mebli ludowych

Dział Etnografii gromadzi także tradycyjne meble ludowe, w które wyposażone były chałupy wiejskie: malowane skrzynie z charakterystycznym dla regionu motywem róży kolistej i tulipana, listwy do wieszania talerzy i garnków, łóżka i kredensy.

Plastyka obrzędowa

Kolekcję plastyki obrzędowej stanowią przede wszystkim wielkanocne, malowane jajka – „kroszonki" pozyskane do Muzeum w wyniku konkursów przeprowadzonych w latach 60-tych i 70-tych XX wieku. Są to głównie kroszonki zdobione metodą rytowniczą (najpopularniejszą metodą zdobniczą na Śląsku) , chociaż spotkać można także pisanki batikowe(malowane woskiem), a także oklejane sitowiem. Oprócz malowanych, wielkanocnych jajek w kolekcji znajdują się również wieńce dożynkowe, wycinanki, maski niedźwiedzi oraz maski kolędników.

Kolekcja śląskiej sztuki ludowej

W zasobach Działu znajdują się także zabytki sztuki ludowej, głównie o tematyce sakralnej : rzeźby, obrazy na szkle i na płótnie, oleodruki.

Mniejsze kolekcje

Epizodycznie w zbiorach występują tradycyjne, drewniane zabawki ludowe, instrumenty ludowe , narzędzia łowieckie oraz przedmioty związane z rybołówstwem. Dział Etnografii posiada także dość bogaty zbiór zabytkowych fotografii, pochodzących z początku XX stulecia (np. zdjęcia ślubne, komunijne) oraz dokumentację fotograficzną wykonywaną współcześnie, zwłaszcza rejestrującą obrzędy naszego regionu. Gromadzenie zabytków to jedno z podstawowych zadań Działu Etnografii. Oprócz tego zajmuje się on propagowaniem tej dziedziny wiedzy poprzez organizowane wystawy prezentujące kulturę ludową, lekcje muzealne oraz w mediach.